Nunä

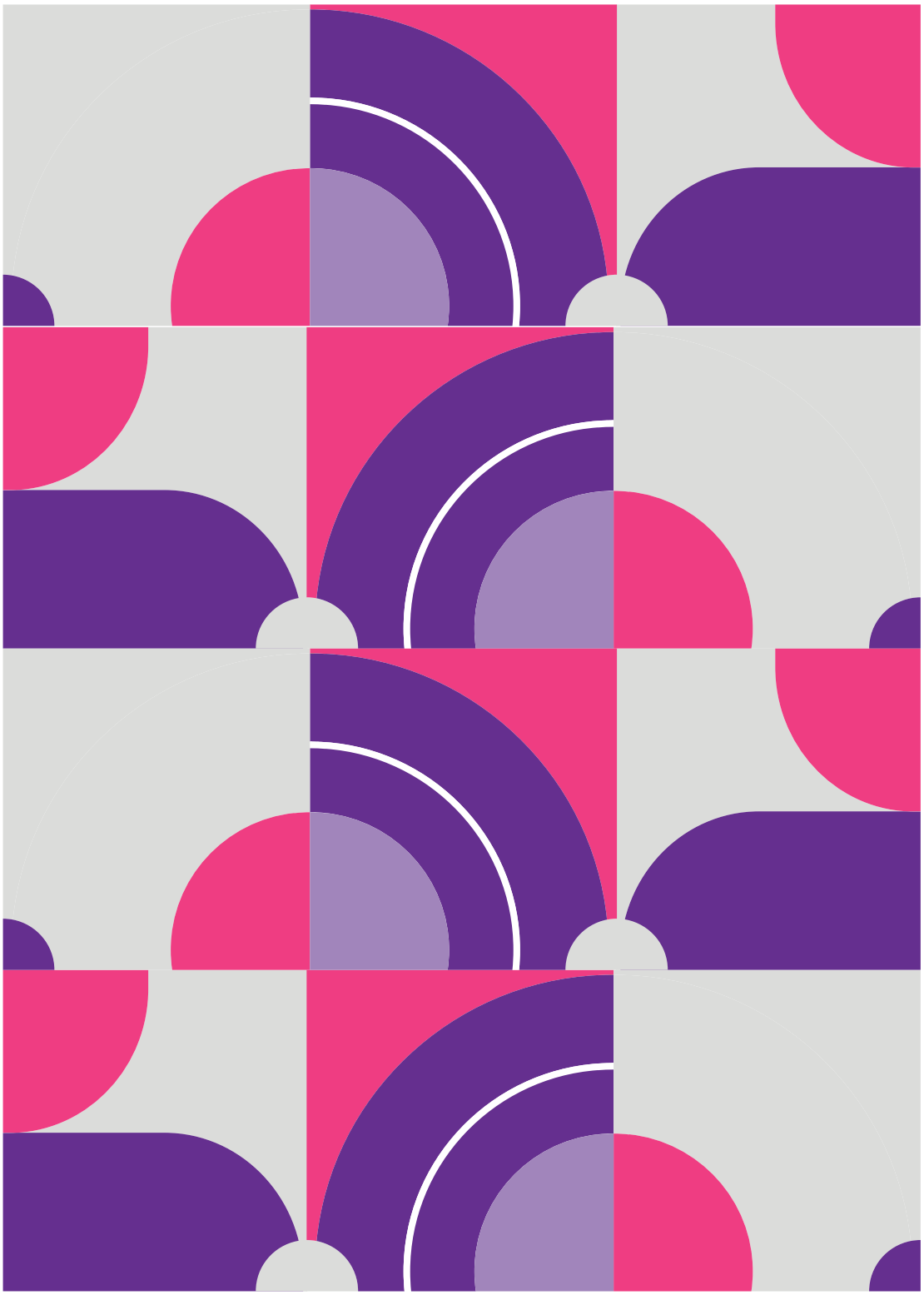
Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omui ya behñä ka ra thandi mahyego ya jä’i ka ra nzaya tsutbi ra xeni hnini Monda

Ge ya meti ya 'behñä ge da thoki te di 'ñepabi ya nxuka-befi ka ra xeni hnini 'Monda.

IEEM
Instituto Electoral del Estado de México

CIGyND
Comisión de Igualdad de Género y No Discriminación

2 de Junio 2024
Elección de Diputaciones Locales y Ayuntamientos

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.

Te huxkua

1.	Ar thandi nunä nt'ot'i	5
2.	¿Te mẹ'ä ar VPG?	5
3.	Ya nthoki da ntọt'e ka ra hñäpi ra VPG	8
4.	Ka ra IEMM tsa gi ëhë ua	9
4.1	Hampụ da thoki ya mede bẹfi ya hmunts'i kjä'i	10
4.1.1	Ra thandi nxọge ya jä'i	10
4.1.2	Habụ ja ra hmuntsi to da njabi ar hñäpi ka nguhmuntsi mpẹfi ya tsụtbi jä'i	10 11
4.2	Ge da bede bojä	12
5.	¿Hanja di thandi ya bä bojäa ka ra IEEM?	12
6.	¿Te da t'ọt'e da hogi ar zo ar bẹfi?	13
7.	Ar mfats'i, ar nthoki ne ar thandi to xa hñäni ar nts'o'mụi.	13
7.1	¿Hanjapi gi hñäni ar mfats'i, da xi'i te gi ọt'e?	13
7.1.1	Habụ gi da thandi te gi ọt'e u agra bẹhñä ne gra 'ñọhọ	13
7.1.2	Habụ nguhmuntsi mfatsi ar VPG	14
7.1.3	Ya hmunts'i ne da mpẹfi ne ya hmunts'i 'bẹfi di mpẹfi	14
7.2	Ra nxọge hmuntsi ya 'bẹhñä ne ya 'ñọhọ ka di ne da nzaya	15
7.3	¿Te ma ne da thandi?	15
7.4	¿Te di bọni da thoki ri nt'ot'i?	15
7.5	¿Te da yọt'e nuä ar hmunts'i di mpẹfi ua ra 'bẹhña ne ra ñọhọ?	16
7.6	¿Te di bọni nunä thandi hñä noya di t'uni ua ra 'bẹhña ne ra 'ñọhọ?	16
7.6.1	Ra thnadi te da tọte ar mfatsi hñä	16
7.6.2	Ar thandi mfatsi to xa hñäpi	16
7.6.3	Ar nzụki	17
8.	Ar PES	22
8.1	Te tsa da tọt'e pa hinda nja ar nts'omụi ne ar mfaste	23
8.2	Ar nt'ot'i mụdi te di mä	23
9.	Ar nthoki de mahyoni da nja ar nzụki de da tọt'e ka	24
nxọge nuya hmuntsi hñä ge hutsi te di bọni'ụ		24
Ya nxẹni nt'ot'i		

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.

1. Ar thandi nunä nt'ot'i

Nunä hmunts'i ǫtuabi ar 'bẹdi to ne da mpẹfi ga nzaya, ga tsụtbi, ne to ne da yụt'i da mpẹhui ya nzaya ge nubụ ar 'bẹhñä ge da bädi te di ñepabi da yǫt'e ka ra hmunts'i jäi da yǫt'e ka ra xẹni hnini Monda ge njabụ da mẹtsi ne da bädi ge njabụ xa hyandi ne xa mä ar hmuntsi nzụki jäi ka ra xẹni hnini Monda ar thuhu hñämfo ar IEEM ge njabụ hinda ar nts'omụi xa t'ǫtuabi ya 'bẹhñä xti hñeni ya jẹya ge ar thuhu ar VPG.

2. ¿Te mẹ'ä ar VPG?

Nu ar VPG ge'ä ar nt'ot'i da thandi da mẹfi ne da yǫt'e ge njabụ hinda njabi ar nts'omụi ya bẹhñä ge njabụ da bädi'ụ te di bǫni ya ntǫt'e ne te di ñepabi nunä ge njabụ da thandi ge gatho mahyẹgi ya jäi, ge ngu xa hmä:

- Da ts'ofo 'nar 'bẹhñä nu'ä ar bẹhñäui.
- Nubụ da tumbabi ar nts'omụi ya bẹhñä, ge ngu ya bẹhñä ne ya ñǫhǫ.
- Ge nubụ hinda t'umbabi ar mụi ya bẹhñä ge nubụ to da ñumbabi ar nts'o'mụi mahyoni da bädi te thandi te da t'ǫt'e.

Beni ge nubụ gi ne gin zaya ga tsụtbi gehya mahyoni gi hyoki nu'ä di 'ñep'a'i:

- Gi bota.
- Da bota'i nubụ gin e gin zaya ga tsụtbi habụ da tẹxä'i.
- Da thokia ra ya hmuntsi ne habụ da nja ya mfatsi ra thandi ha hmunts'i jä'i.
- Nubụ ma gi hñutsi ri thuh ka ra hmunts'i nzaya.
- Nuụ ma gi kụt'i ka ra nzaya ga tsụtbi.
- Nubụ ma gi hyoki ra 'bẹfi ka ra hmuntsi nzaya ga tsụtbi bi nja t'ẹx'ä'i.

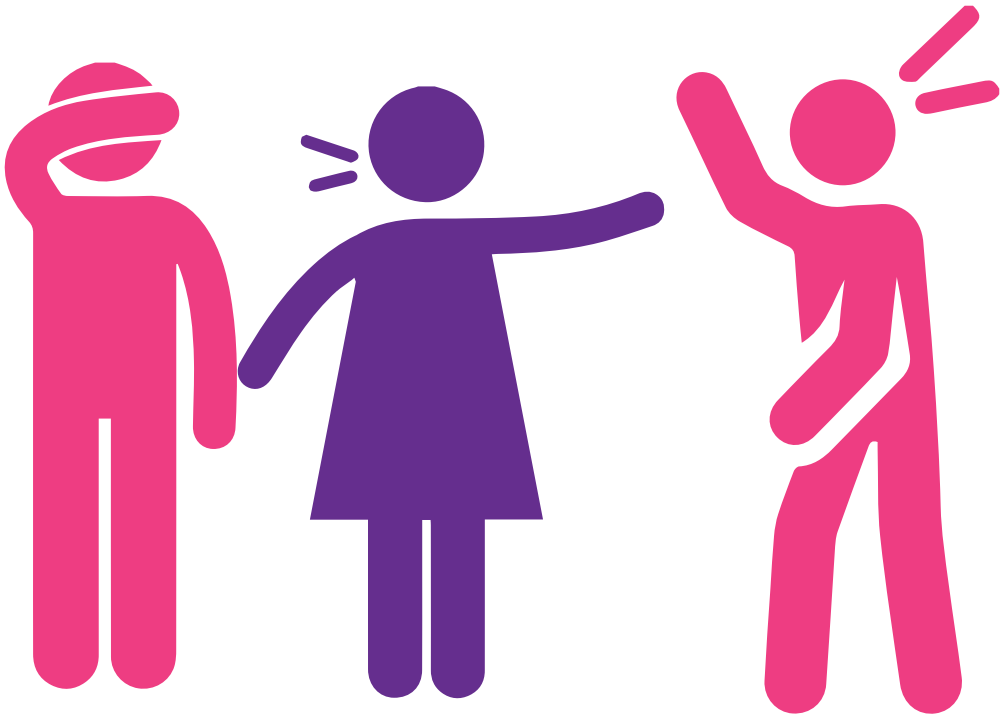
Nu ya nxǫge hmunts'i ya 'bẹhñä tsa da thandi ne da njamäsu da tumbabi ra nsute me da thoki nuya ya 'bẹfi nubụ sti t'ets'i. Ha ra ngetho mahyoni da thandi nubụ hingi t'umbabi ya nts'omụi nuụ ya bẹhñä da hneki ka ra VPG, ne ha ra IEEM ge da hyandi ne da ñumbabi ra nsute to'o xi xa t'umbabi ya nts'omụi ngu ya (mengu jä'i, nuya ya ts'onäte, nuya bojäi ne nu ya zabxi yä'i ge hingya 'bẹhñä ne hingya 'ñǫhǫ).

Fuente: Elaboración propia

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

Nu ra VPG ge nuya ya nt'o̲t'e hingi tsa da yo̲t'e ngu da hneki, nehe tsa hinda thandi di thoki nuya ya nts'omu̲i ge njabu̲ da japabi'u̲ da gota ra ne xa da t'u̲tsa

Fuente: Elaboración propia

Tsa da t'umbabi ra nts'omu̲i nse̲ 'na ra be̲hñä, ne ndunthi xangu ma ra ya 'be̲hñä ge njabu̲ mahyoni da fädi ne da hmä ka nxo̲ge ya hmuntsi jä'i.

Tsa da hneki nu ra VPG, ha mazke hinda hneki da t'o̲t'e mahyoni da thandi hanjapi di thoki ra hmuntsi ya ne nzaya ga tsu̲tbi ge ne da mpe̲fi da hyombabi ar hñohui ya jäi; ge njabu̲ hinda thopabi da mpe̲fi ne nubu̲ hinda jutuabi nuä da dähä, ge njabu̲ mahyoni da fädi te di ñepabi 'na ngu 'na ya jäi ge njabu̲ da hneki ya thandi yabu̲, ya nt'o̲ts'e yabu̲ ne habu̲ tsa hneki ma 'ra.

Nu ra VPG tsa da yo̲t'e to di mpe̲fi ka nxo̲ge ra hai Monda, ha xe̲ki hnini, to'o di di hñä ya dänga 'be̲fi, nu ya nts'its'i jäi, ha di mpe̲fi mahye̲gi, nu ya jäi di jabi ya hmuntsi di honi da nzaya ga tsu̲tbi, to'o d jabi ya be̲fi ka ra nzaya, ne nu to xani ra hñä noya yabu̲.

Ngu xa hmä, nu ra VPG hneki ha gatho nuua:

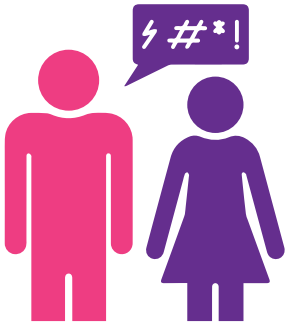
Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omu̲i ya be̲hñä ka ra thandi mahye̲go ya jä'i ka ra nzaya tsu̲tbi ra xe̲ni hnini Monda.

- Nubụ to da xipabi da uẹngi ka ra ‘bẹfi ọt’e ne hinda zipabi hanja.
- Tsa da japabi da mẹfi ne da 'yot’e ra ya bẹfi ge hingi tsa hyoki pe da mụpụ to da japi to da yọt’e ge to da yọt’e hinga njabụ ge mahyoni da thandi.

- Nubụ hinda tumbabi ne hinda zipabi te ne da bädi.
- Nubụ da zani ya noya ne da hnoni ge hinga njabụ nuä ọt’e ge njabụ to za da nọni’ä.
- Nubụ hinda jamfribi nu'ä ra bẹfi ma da hyoki ne da t’ụtsa.
- Nubụ hinto da mä ge di tumbabi ra ntụtsate ne te da zipabi.
- Nubụ to da ‘ñudi ya k’oi, ne nubụ to da näni ga mä te ra bẹfi ne te ọt’e se ra mengu mui ge njabụ hinda jamfri ya hmuntsi habụ di mpẹfi.

- Nubu to da zani, to xipabi ya ts'one ne hinda thopabi da mẹfi ra bẹfi ka hmuntsi di yobụ'ä.
- Nubụ hinto da xipabi majuäno te mahyoni da mẹfi ne njabụ da hne da thakuabi ra bẹfi ka hmuntsi di yobu'ä ka ra nzaya ga tsụtbi.[1]

3. Ya nthoki da ntọt'e ka ra hñäpi ra VPG

Nu ra VPG tsa da thandi hñu ya nthoki hmä: ngu nt'ets'i nzaya, ya mẹfi nxọge ya nzaya. Ge ngu nuya tsa da thandi nubụ thoki xa hño ya bẹfi ngu gatho nuä xa hmä mage'ä ka nunä nt'ot'i huxkua, ngu nuya ma da t'udi ua.

Ka nu ra thandi mfädi nu ra ntets'i ra VPG ja yoho: ge nubụ to da jabụ da hyandi da thandi te mänga ra hmanda ne ngu nuya ya nts'omụi ge nuya di 'ñepabi nuya nt'ets'i.

Ha nu ra mụi tsa nja 'na ra hñäpo ge ra thuhu ra PES; ge nuya mahyoni da nja ra hñäte ne da supabi ne da zipabi hanjapi di ñepabi ya njäi ge ra thuhu ra JDC.

1. Ar xẹni hmända 27 ra xẹni VIII, XII, XVIII, XXX, XXIII, XXVI, VI, VII y XXVIII ge ra Hmända ya mfats'i ya bẹhñä ma pa njabụ da mụi ar zo ka ra xẹni hnini Monda. https://legislacion.edomex.gob.mx/sites/legislacion.edomex.gob.mx/files/files/pdf/ley/vig/leyvig139.pdf

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

Nubu̱ ‘na ra jäi da yo̱t’e ra nts’omu̱i ne di mpe̱fi ka mbo ra nzaya ga tsu̱tbi da thandi te da t’o̱tuabi nu ra nts’omu̱i. Ge njabu̱ da nja ya nt’ani ne da fädi nubu̱ xi mahyoni nuä bi yo̱te ne njabu̱ da tsoni da mä ga’tho nuä bi mä ne hanjapi bi yo̱t’e ge da hyandi nu thandi ya hñäpi ge di nja ra thuhhni ya tsu̱tbi da uat’i to ñäte ne to häni ra hñäpi ka ra xe̱ni hnini Monda ge nehe da japabi te da thoki nuya be̱fi nthoki ga’tho.[2]

Mahyoni da fädi ge ra nu VPG ge’ä ‘na ra nts’omu̱i.

Ya ‘ra’tsa nthogi da thoki	Te mä nja nubu̱ ja ra nts’omu̱	Ya be̱fi
Ra nt’ets’i	Da zipabi te da yo̱t’e	Ra thandi nthoki nu ra thuhu ra PES
	Ge da nja ra ntsu̱i ne to di ñepabi nu ya nt’ets’i to ne da nzaya ga tsu̱tbi	ge da nja ra hñäte ne da supabi to di ñepabi ‘na ngu ‘na’u̱ ya jä’i ge ra thuhu ra JDC
Ra bede xa hño	Ge nubu̱ hinda thoki (ge nubu̱ to xa di xaste ne hindi thopabi da mpe̱fi.	Mahyoni da thoki xa hño ya be̱fi ka ya bede.
Ra hñäte	Ra ntsojäi	Ra nto̱t’e ra hñäte

4. Ka ra IEMM tsa gi ëhë ua

Ha nu mbo ra IEEM di handihe ne di jamäsuhe nu ra VPG ge ja yoho ya mede di honi ne di xeni nubu̱ hinte di ja ka ra hmuntsi ya me̱fi di mpe̱pu̱ ge ra thuhu handi nxo̱ge ya jäi ne ta da nja ra hñäte ne ya hñäpi, ne nubu̱ da thäni nxo̱ni ra xäni di tähä tou̱ o̱t’e ra nts’omu̱i.

Nu ra hmunts'i di nja ra be̱fi		Da nja nxo̱ge ra be̱fi
Ra thandi ngu habu̱ ja ra hñäte ne to di ñäpi	Ra thandi nxo̱ge ya jäi	

[2] Ra xe̱ni hmända ra 14 ge ra thandi te da yo̱t’e ra Nthoki ne ra bede ra xe̱ni hnini Monda

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.

4.1 Hampų da thoki ya mede bęfi ya hmunts'i kjä'i

4.1.1 Ra thandi nxǫge ya jä'i

Unga ra mfats'i, xipabi ya jä'i te da yǫt'e ne hanjapi da mä nubų to tǫtuabi ra nts'o'mųi nuų to ne da hyoni da nzaya, da ntsųtbi da mpęfi ka ra hmuntsi ya męfijäi ne nxǫge nuų ya bęhñä tsa da mä da tumbabi ar mfats'i ge njabų ëhë ka ra VPG.[3]

Ar tǫtse nxǫge ya jäi

- Ar mfats'i
- Ar nt'uni
- Ar xipi ya jäi

- To ne da nzaya ga tsųtbi, to di kų ne di o ka nar hmuntsi nzaya jäi, ge nu ya bęhñä di handi te di ñepabi ka ya bęfi ne hyoki ngu di ñëhë

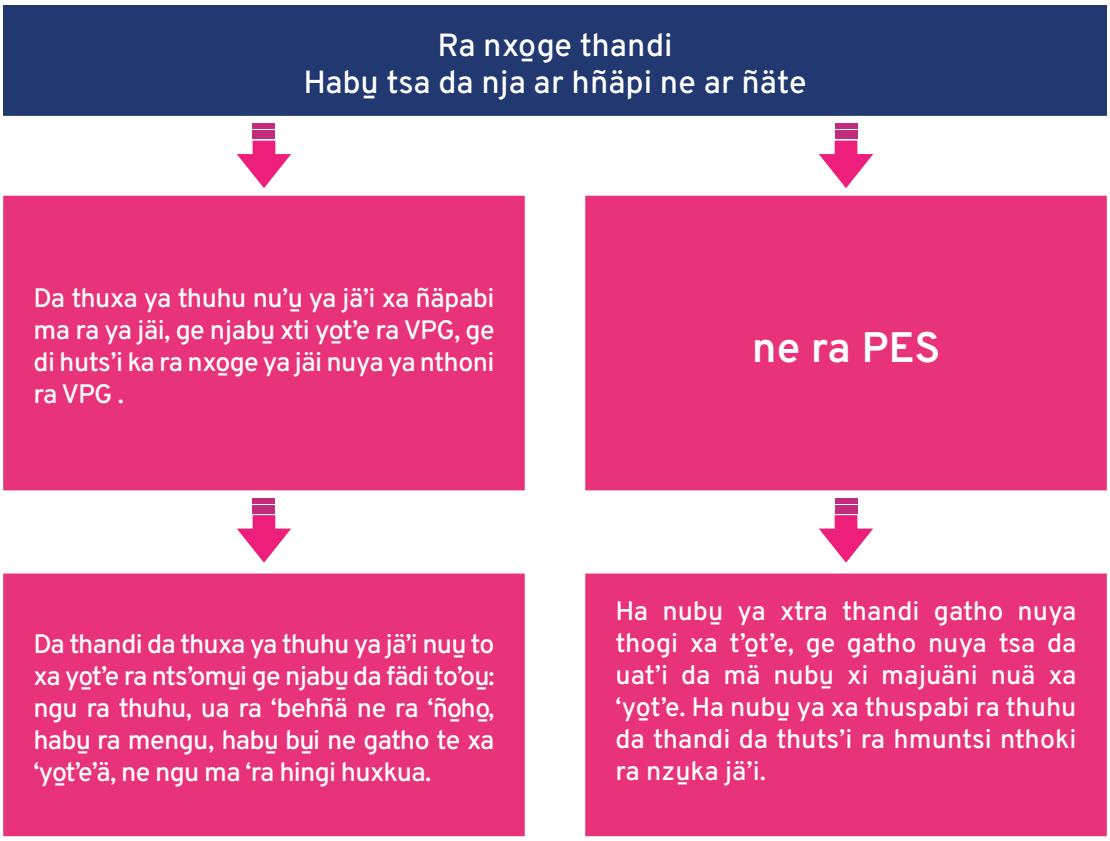
4.1.2 Habų ja ra hmuntsi to da njabi ar hñäpi ka nguhmuntsi mpęfi ya tsųtbi jä'i

Ar 'bęfi ra PES (Ra nthoki ya mųdi bęfi).[4]

Nehe tsa da zixä'i nu ya nthoki nt'ǫt'e xa nja ge njabų xa hñapabių xa ts'its'i ga ntsųtbi ge njabų xa hyandi ra VPG.[5]

Nunä nthuts'i tsa da ts'ųdi ka ra xęni nxi ra nthoni ra web ra IEEM: https://portal.ieem.org.mx/2023/anexo%202_28-Actualizaci%C3%B3n%2026%2010%202023.pdf ne njabų umbabi ra nthuxa thuhu nunä hmuntsi nxǫge jä'i ka ra thandi hmuntsi ge jamäsu ya bęhñä ge handi ra INE. Ge tsa da ts'ųdi da tǫte ra nthoni ha ra hmuntsa ntofo ge xa hyandi ne xa hyoka ya jäi ge nehe du ñäte, da ts'ohni ge njabų mahyoni da fädi te nts'omųi xa nja pa njabų da t'ofo ga'tho nuya thogi.[6]

3. 201. Ra hñu męde ra Nzųki ra Xęni Hnini Monda ra (CEEM).
4. Ra xęni 473 Quater del CEEM.
5. Ra xęni hmända ra 196, ra xęni XXXVII del CEEM.
6. Ra xęni hmända ra 14 ge ra thandto xa thuts'i njabų ge nu ya męfi ne gatho to jamäsu nuya ya kohi ge handi to hinda yǫt'e ra nts'omųige thumbabi ya bęhñä.

Ga'tho nuya ya jä'i di mpẹpų mahyoni da nzẹnguate ne ñunga ar hogä t'ek'ei ngu ra 'bẹhñä ne ra 'ñǫhǫ. Ha ga'tho nuya ya mẹfi mahyoni da t'utuabi hanjapi da hyoka xa hño ya 'bẹfi.

4.2 Ge da bede bojä

Nu ra VPG tsa da hyandi ne da bädi gatho ya ts'okate xa nja ne njabų da mede hängu'ų ge njabų xa mä ra hmäda ge gatho nuya ya xa t'ofo ge mahyoni da unga ra nsute ra xẹni hai Monda nuya ya jäi pẹ'tsi ko ra ya mẹfi ra IEEM, ge njabų to'o pede ne handi ra bojä da hyandi hängu jä ge njabų da t'uni ne da nja ya bẹfi pa da thäki nuya ya nxäkyẹ nts'omųi ja ge nubų da hñäpi ne da ts'oni ya jä'i da t'ambabi hanja di njäbų'ų.

CIGyND
Comisión de Igualdad
de Género y No Discriminación

Ra nsehni nsute ja

Hanjapi da thoki nunä bẹfi ne da ‘bede

5. ¿Hanja di thandi ya bä bojäa ka ra IEEM?

Da thandi ra bẹfi hñu ya:

Ra thandi bẹfi ra VPG ka ra mbo ra IEEM		
Te mahyoni da ‘yọt’e		Ar ‘bẹfi
1	Ra thandi bẹhñä ne ‘ñọhọ	Ar mfats’i, ra nthoni ne da zipabi te da yọt’e to’o xa hñäni ar nts’omụi
2	Ra nthoki nuya ya ‘bẹfi da nja ra ñäte ne ts’oni	Ra thandi da thoki ra PES
3	Ra nxọge ‘bede	Hanjapi da thoki da bäfdi nunä ñäte ja ge mahyoni da ‘bede ne da hmä

6. ¿Te da t’ọt’e da hogi ar zo ar bẹfi?

Ra nsẹ ‘natho nunä ge ra ‘bẹhñä ne ra ‘ñọhọ da za da xi’ä’i nubụ gi ne gi pädi, ha nehe da xi’i habụ tsa gi kuat’i, ge da thandi nu’ä da gi mä ne kuat’i nzäntho, ge mahyoni da thandi ri hogä mụi gi hyoki, ge njabụ xa hmä:

- Ga mpẹhe ga handihe ne ga suhe ra ‘bẹhñä ne ra ‘ñọhọ mahyẹgi’ụ..
- Ga ñähe ne ga zofohe ngu di ñëhë nxọge ya jä’i.
- Hinga añä’ihe te ma ‘na gin e gi pädi, ge njabụ hinga pähe te bi t’ọt’ä’i ne to bi xäxä’i pa njabụ hingi ntsu ma’naki.

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä’i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

- Da o̲dehe ga'tho nuya ya jä'i to ne da ñä da mänga te xa t'o̲tuabi'u̲ ne to bi 'yo̲t'e ra nts'omu̲i xa thokuabi'u̲ ge njabu̲ da nja ra nt'ani to bi 'yo̲t'e'u̲.
- Ga suhe ri he̲mi ga thuhu nubu̲ gin e gi 'ñuni.
- Ga te̲nihe pa njabu̲ da fadi te xa bi nja ha nunä nthoki nt'o̲t'e da nja, ua ra 'be̲hñä ne ra 'ño̲ho̲'ä.

Tsa gi 'yot'i nuä gi ne gi mä ha nunä he̲'mi gi hñuts' ge njabu̲ da t'o̲de ne da fädi ge ra nu ra thuhu ra VPG.

7. Ar mfats'i, ar nthoki ne ar thandi to xa hñäni ar nts'o'mu̲i

7.1 ¿Hanjapi gi hñäni ar mfats'i, da xi'i te gi o̲t'e?

Tsa gi gi kuat'i gi xipabi 'na ra jä'i to'o xa nts'ixui gi ëhë ñäni hanjapi da faxä'i ne njabu̲ gi hñäni ar mfats'i gi honi:

7.1.1 Habu̲ gi da thandi te gi o̲t'e u agra be̲hñä ne gra 'ño̲ho̲

Habu̲'ä	Paseo Tollocan No. 944, Col. Santa Ana Tlapaltitlán, C.P. 50160, Toluca, Estado de México. Planta baja, a la izquierda, a un costado del lactario
Ar nzote nt'o̲xgu	722 275 73 00, extensiones 8458, 7018 y 7019
Habu̲ ma ra nxi ra korreo	unidad.genero@ieem.org.mx

7.1.2 Ra nxo̲ge hmuntsi ya 'be̲hñä ne ya 'ño̲ho̲ ka di ne da nzaya

Ar nzote nt'o̲xgu	722 275 73 01
Whatsapp	722 510 51 74
Ra njuete nxi	https://gestion.ieem.org.mx/coeGenero/coeGenero/externa/frmRegistroConsulta.jsp

7.1.3 Ya hmunts'i ne da mpẹfi ne ya hmunts'i 'bẹfi di mpẹfi

Ha nubụ ya huxä ri thuhu ge gin e gi mpẹfi n ene gin regidora, gi nsindika, ne gi ne gin zaya ga tsụtbi, gin e gin diputada ne gi ndänga nzaua ha ne ya tähä ne nubụ gi mpẹfi tsa da thandi nuua.

RED DE CANDIDATAS amcee ESTADO DE MÉXICO	Teléfono: 722 828 2917
RED DE MUJERES ELECTAS amcee ESTADO DE MÉXICO	Enlace: https://www.ieem.org.mx/UCTIGEVP/violencia_politica/redes.html

7.2 Ya hmunts'i ne da mpẹfi ne ya hmunts'i 'bẹfi di mpẹfi

Xi'bụ ga pähe habụ gi mpẹfi, ne xi'bụ da xihe ma ra ya jäi ge gi honi ar mfats'i. Ha njabụ mahyoni gi pädi ge tsa ga zo'ähe pa njabụ ga faxähe ne handihe ne ga pähe nu'ä gi thogi ha nubụ go gin e ga tẹnihe nuä gi thogi ge njabụ mahyoni da su'ähe.

¿Hanjapi tsa ga adi ar mfats'i, hanjapi gi pädi ne gi hñäni ar mfats'i?

- **Majuäntho'ä**
- **Nu'ä ar jäi gi nts'ixui**

A nehe ngu hmängu

- Ar hmunts'i nxọge jäi
- Ar hmuntsi jä'i to ne da nzaya ga tsụtbi thandi ar jäi ge xa thähä'ụ
- Habụ jar hmuntsi ar thuh VPG

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

7.3 ¿Te mẹ di handihe?

Nubụ ma ga ‘ra’ähe ar mfats’i, ar nsute nea r ts’ote ka nunä hmuntsi thandi nxọge jäi ma da t’añä’i nuya ya nt’ani:

- Ri thuhu.
- Te ri ‘bẹfi: ngu nubụ gi ne gi nzaya, nubụ ga tähä, ne habụ gi ne gi mpẹfi.
- Ri jẹya.
- Ua gar ‘bẹhñä ne gar ‘ñọhọ.
- Hampụ xka ts’ọte ri nxadi.
- Hampụ gar menguge.
- Ri nt’ọxgu.
- Ri korreo.
- Te mfatsi gi ne gi hñäni.

7.4 ¿Te da tọtuabi ri nt’uni hẹ’mi?

Ga’tho ri nt’uni hẹ’mi ma gi ‘ñuni ma da bẹts’i ha hinto da t’umbabi ne hinto ma ‘na ra jäi da hyandi, ha nubụ gi ne gi t’udi mẹto ma da t’a’äi ra nzẹki nubụ go gi ne da njabụ.

7.5 ¿Te tsa da ‘yọt’e nunä hmunts’i nxọge jä’i da maxä’i?

Ga’tho nuya ya mẹfi da yọxä’i ne da ‘maxä’i ne hinto nọñäi, ne hinto da xi’ä’i g ori ts’oki.

Ga’ta nu’ụ ya p ama gi nzote ne nubụ gi ëhë gi mänga ri thogi ga ot’ihe nu’ä ma gi mä pa njabụ da zeni ne da fädi nu’ä xka thogi. Nu ra ‘bẹtsä hẹ’mi da thoki ne mẹfa da thandi ga’tho nuä xa nja ne njabụ da t’udi nu’ä ra p asta nja ra hñäte ua ra bẹhñä ne ra ‘ñọhọ.

7.6 ¿Te di bǫni nunä thandi hñä noya di t'uni ua ra 'bẹhña ne ra 'ñǫhǫ?

Ma da t'uni ar mfats'i ngu ya ts'ote ne thandi hanjapi gi 'bụ ar zo ma'naki; ne njabụ nehe ma da zi'ä'i hanjapi gi fụdi di unga ar hñäte to bi nǫñä'i ne 'yǫt'a'i ar nts'omụi.

7.6.1 Ra thnadi te da tǫte ar mfatsi hñä

Nubụ xi mahyoni, ga honihe gi 'bụi ar zo, ha ra ngeä ja japihe da gä ri nzabi ne njabụ ga jamäsu'ä'ihe pa hingi thogi ya ndumụi ne mẹfa gi thogi ri te gi mpẹfi xa hño ngu 'napa ne 'napa.

Ha njabụ ga hmunts'ihụ mahẹgi ga mfats'ihụ. Ha nubụ go gin e ga nthẹhụ ndunthi ma ra ya pa ne ga mfats'ihụ ha hinga ts'okasẹhe. Ha nehe ga hohñụ 'na ra jäi to'o pädi da unga xa hño ya ts'ote ha hingi pẹ'tsi nuua ha nunä hmunts'i pe hinga ma ga ts'ok'ähe, beni ge ma 'yohụ mahyẹgi.
Nehe ga hoñähe ne ga xi'ähe hanjapi da mụdi ri mfats'i ne faxä'ihụ gi hñäni nu'ä ra mfats'i gi honi, ge ua gra bẹhñä ne gra 'ñǫhǫ.

7.6.2 Ar thandi mfatsi to xa hñäpi

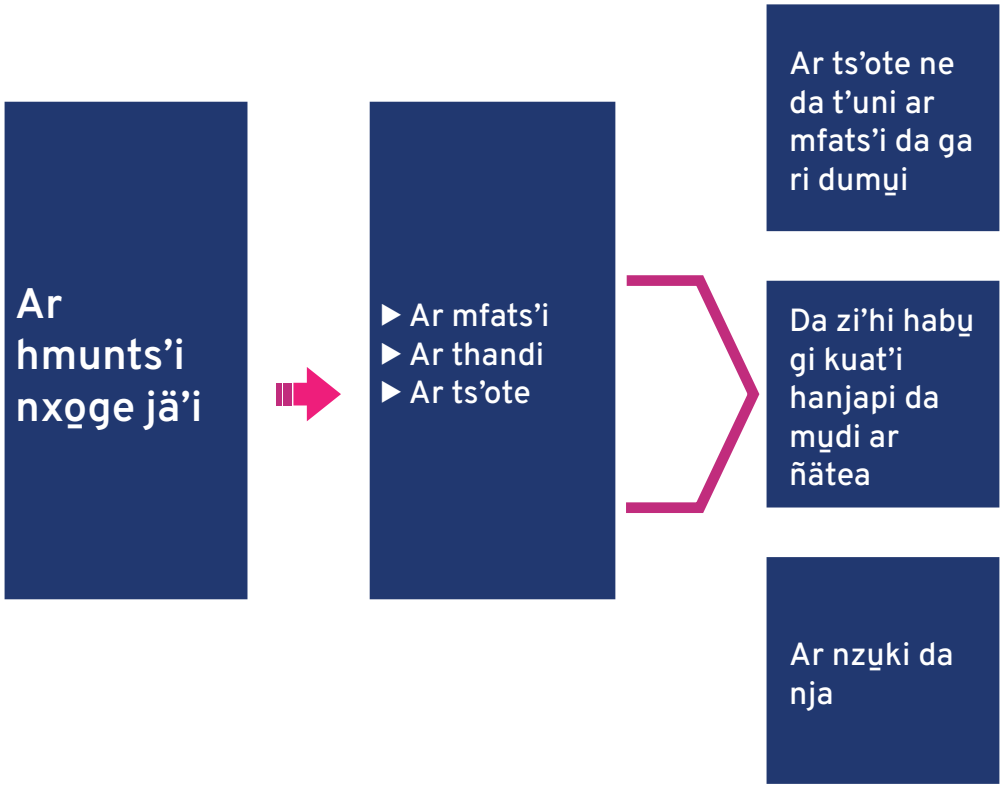
Ha nunä mfats'i hña jagepụ da thandi nu ra VPG, jagepụ da da zi'ä'i te di bǫni nu'ä ra nts'omụi xa t'ǫt'ä'i ne te di ñep'ai gi hyoki ne hanja gi japi da mä nu'ụ ya jä'i xa 'ra'ä'i ra nts'omụi ne hanjapi gi tsits'i ha ya tsụtbi da nja ra hñäte, ha jajepụ mä ne ma da fädi te ma da t'ǫt'e.

Ha nu'ụ ya p ama da zi'ä'i te gi yǫt'e ne hanjapi ma da thẹni nunä ra nts'omụi xa t'ǫt'a'i ge njabụ ma ga nyouahe ga ǫxähe ge njabụ mahyoni ga munts'ihụ ga mfats'ihụ nubụ nu'i go gin e da njabụ, ha nehe di pẹ'tsihe ra ya hẹmi habụ ma gi hyandi ne ma gi pädi hanja mahyoni gi hñë'ti ma gi pädi te ma gi 'yǫt'e gi ntǫ'tse.

7.6.3 Ar nzụki

Ha nubụ nu'ä gi ne, hindi pẹ'tsihe ngu nu'ä xka ǫde sta mähñe, ga xi'ä'ihụ habụ ma gi kuat'i ge di pähe da mụpụ ma ra ya to da maxä'i ha njabụ da zoä'i ne 'maxä'i nehe'ụ.

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

8. Nu ra PES

Nu ra thandi ra nthoki geä da thoni hanjapi da t'ǫte ne te da tǫtuabi nuä ǫt'ä ra nts'omụi. Ge'ä mẹfa da hyandi hanjapi da zohni ge ëhë ra hmäti ka ra IEEM ge njabụ nehe ya da bädi nuya mẹfi ka ra nts'ote nt'ǫxgu ra xẹni nxǫge Monda ar thuhu ar TEEM ge'ä njabụ da mä ne da ñenä hanjapi da thoki.

¿Te mahyoni da 'yǫt'e nuya mẹfi ga mfats'i ge da nja hñäte ne ra ts'oni da thandi nuya ya thogi xa nja?

- Da t'umbabi ra hñäpi to xa 'yǫt'e ra nts'omụi, ua ra 'bẹhñä ne ra 'ñǫhe'ä.
- Gatho ya mẹfi da bädi te da 'yǫt'e, njabụ gatho da 'ñuni ra mfats'i nea r t'ek'ei'ụ.

- Da supabi ga'ta ya nthuxa hẹ'mi da 'ñuni 'na ngu 'na'ụ ge njabụ hinto da t'umbabi da hyandi ma ra ya jä'i.
- Da hogi da uat'i habụ t'uni ya ts'ote, habụ ja mfaste ngu ra 'bẹhñä ne ra 'ñọhọ pa njabụ da bädi ga'tho nu'ä xa thogi ne xa thogi'ä.

Nubụ ja'äi ge ne gi mä hanjapi xa t'a'ä'i ra mfats'i, ma da t'a'ä'i 'na ra hẹ'mi habụ gi hñuxa ri thuhu ne gi mä hanjapi xka häni ar mfats'i ka ra hmunts'i bẹfi unga ra VPG.

¿To tsa da uat'i da hñunga ra nt'ot'i ka ra VPG?

Nu'ä ra jä'i da ne da uat'i. Ha nubụ di sẹhẹ 'na ra jä'i, mahyoni da huat'ä sẹhẹ'ä. Ha nubụ di ndunthi ya hmunts'ä jä'i, ngu 'na ra hmunts'i ne da nzaya mahyoni da uat'i t'o'o di bẹt'o ñäxu nu ra hmunts'i.[7]

¿Hämụ tsa gi thogi gi ñunga ri hñäte pa njabụ da mụdi ra hñändi?

Nu'ä ra pa go gi ne, hinga sẹ nubụ ja ya nzụka ne ya nt'ets'i nzaya, nehe nubụ ya gi mpẹfi.[8]

¿Habụ tsa udi nu ra nt'ot'o ka ra IEEM nu'ä ra pa go gin e nubụ gi pädi xa tọt'ä ra nts'omụi ha ra VPG?

Nu ra nt'ot'i da thandi ne da t'uni ka ra nguthandi nxọge ya hẹ'mi ka ra IEEM, ge njabụ da t'uni ne da zani habụ ya hñäte da hyandi ya ñänte jäi; ge nehe da njabụ hneki ne da hmä ha ya hmuntsi ge jagepụ thandi ne hmä te da t'ọt'e ha nubụ da mụpuụ to ma 'na ra hmunts'i da mfaste da zipabi da uat'i da 'yẹ da bädi ge njabụ nehe da thoki ngu xa hmä ngu uya ya nthoki huxkua.[9]

¿Te di huts'i nunä nt'ot'i?

- Thuhụ, ri nthuxa thuhu ri ueya. Nunä xi mahyoni, ha nubụ hindi njaua hinda thogi.[10]
- Di huts'i habụ gar mengu ge njabụ da fädi habụ gar mengu hinda fädi to'o'i ne da bẹts'i ka ra IEEM ngetho hinda fädi to ra mẹti'ä.[11]
- Ha nunä hẹmi huts'i ra thuhu ma 'na ra jä'i mahyoni da hmä to ra mẹti'ä pa njabụ da fädi to'o xi ra mẹti'ä.

7. Ra xẹni hmäda ra 6 ge nunä ra hmända xa thoki njabụ ge ra thuhu da hyandi ka ra nthutsi nt'ets'i nzaya ra xẹni hnini Monda ra PES.
8. Ra xẹni hmända ra 52 ra nyoho ra kohi ra PES.
9. Ra hmända xẹni ra 54 ra 473 Quater ra 483, ra goho nt'ofo ra CEEM.
10. Ra xẹni hmända ra 55 ra b'ede n'a, ra mụdi nt'ofo ra kohi ra PES.
11. Ra xẹni hmända ra 55 ra b'ede n'a, ra mụdi nt'ofo ra kohi ra PES.

- Di hutsu ra thuhu nu'ä ra t'umbabi ne xa hñäni ar nts'omụi pa njaba da fädi ne da t'umbabi ar mfats'i'ä.
- Di huts'i te ma nts'omụi xa t'ọtuabi'ä.
- Mahyoni da t'enä ne da t'udi gatho nuya ya nts'omụi xa tọtuabi nuya ya nts'omụi ge njabä da thandi nu da bẹtsi ka ra IEEM.
- Mahyoni gi mä nubụ gi ne da dämä thẹni nuya nt'ọt'e ha nubụ hinä gi kuat'i gi mä hämụ gi ne da mụdi nunä thanti hñäte gi uni. Nubụ nuya ya hñäte gi mä da gi xipabi da nungi njabụ pa njabụ da mụdi nunä thandi da thoki ne da fädi to xi tu ra nts'oki.[12]

Nubụ gatho nuya ya hñäte huts'i ar zo da thandi ne da mụdi thẹni ne njabụ da ra tsụtbi ngu thoni da njabụ. Ge njabụ da nja 'nar hogä mụi ya behñä ne ya 'ñọhọ ngu thoni da nja ra hmetho ne dinda nja ya ntsụi.[13]

Nubụ da za kuat'i gi ñäte da nja ra ra thandi bezto habụ da mụdi da thandi nuä xa thogi ha njabụ gi munts'i ga'ta xa thogi xa t'ọt'ä'i ne njabụ da mụdi da nja ra bẹfi.[14]

¿Te tsa ga udi ha ra hñäte?

Ha nunụ thandi tsa gi hñudi ga'ta ga nt'ot'i pa njabụ da thandi ne da the'ti.[15]

> •Nu te tsa ga 'ñudi to xa yọt'a ra nts'omụi xa thandi nxọge ya jä'i.
> **Thandi nxọge:** nu ya hẹ'mi habụi di huts'i nuya nthogi xa nja, to bi 'ñuni ne to bi hñäni, ge nehe to xa hyandi, to hñe'ti ge njabụ xa thoki nuya ya nzaya xa thogi ka 'yẹ'ụ.
> **Ra mẹti sẹ 'na:** nu ma ra ya hẹ'mi ge hinxa ñuni ne hinxa hyanda ya nzaya.[16]
> •Nu ya nth'eti thandi ge da hneki ya k'oi ne ya nt'ọde hñä. Nubụ da t'uni mahyoni da thandi ne da t'ọts'e nuya ne da t'udi ge njabụ da fụdi da thoni to'o nu'ụ ya jä'i ọt'a njabụ, habụ bi thoki, habụ bi yọt'e pa njabụ mẹfa mihi'ụ.[17]

¿Hängu ya pa da thogi da thädi nunä ma hñäte?

Da t'uni ne da thandi nuya nt'udi nts'omụi xti thogi ngu nate ma goho ya yaa.[18] Nsẹ 'randi da tardatho ngetho da thandi ar zo nunä ri thogi xa nja ge njabụ da zeni xa hño pa njabụ da mụdi da thoni nu'ä ra jä'i ọt'a ra nts'omụi.[19]

12. Ra xẹni hmända ra 483 ra hñu nt'ofo ra CEEM.
13. Ra xẹni hmända ra 53 kohi ra PES.
14. Ra xẹni hmända ra 56 ra hñu ne ngoho ra kohi ra PES.
15. Ra xẹni hmända ra kohi ra 58 ne hmända ra PES.
16. Ra xẹni hmända ra 436 ra xẹni kohi I ne II ka ra CEEM.
17. Ar xẹni 436 ra III ra ICEEM ne ra ra 58 ar hmanda ra PeS.
18. Ar xxẹni ra 483 ra xẹni 'rato ra ICEEM.
19. Ra thandi mfädi ra XLI/2009 Ge da njar hñäte. Habụ t'ụni ra nja ra nthoki ne ge da njar a bede da hyandi ya nzaya ne nxọge nuya ya bẹfi ra thuhu https://www.te.gob.mx/ius2021/#/XLI-2009

¿Te ma da nja nubu̱ da thogi'ä?

Nu t'u̱ xe̱ni ngu nthoki ar mfats'i habu̱ di thäni nehe ya hñäte da hyoñä'i ne xi'ä'i te ma pa gi kuat'i da nja ra thandi.

¿Te tsa da thogi nubu̱ hinda thogi nu ma hñäte nt'ot'i?

Da dämä zi'ä'i nubu̱ da thogi ri nt'ot'i ga hñäte xti thogi 're̱t'a ma hñäto ya yaa, me nuya mahyoni da zi'ä'i ga nt'ot'i.[20]

¿Tsa ga mase̱ ha ra thandi ga hñäte?

Tsa gi mase̱ nubu̱ go gine, nehe tsa to me̱ui, ge nehe gi hñäts'i ga'tho nuya nt'o̱t'e xa zi'ä'i nubu̱ sti mu̱di ra thandi.[21]

Nehe beni ge tsa gi pe̱hni 'na ra nt'ot'i nubu̱ higi ne gi kuat'i..

¿¿Ta tsa da nja nubu̱ hingo ga kuat'iga o hinda ne da kuat'i nu'ä ra jä'i bi yo̱tkagi ra nts'omu̱i??

Nu ra thandi xi ge'ä ma da thoki.[22] Ha nubu̱ to ne da zo̱he̱ me̱fa da za da yu̱t'iä ha nubu̱ ya da uadi ya hingi tsa to da uat'i'ä.[23]

¿Te ma da thoki ka ra thandi?

Ha nubu̱ go gine gi kuat'ase̱he:

- Ha nu'ä ra thandi da zi ñä nde yaa habu̱ gi mä ga'tho nu'ä xka thogi nehe tsa gi 'ñudi'u̱.[24]
- Me̱fa da t'umbabi nehe ndee yaa to xa t'embi xa 'yo̱t'e ra nts'omu̱i ge njabu̱ nehe da mä nubu̱ xa mäjuäni ga'ta zipau̱i xa yo̱t'e.[25]
- Ha nehe me̱fa ya ngu hmunts'i habu̱ da nja ya hñäte ne to xa hñäni ya nts'o'mu̱i ge njabu̱ mahyoni da t'ot'i ga'tho ya.[26]
- Me̱fa da t'a'ä'i ra hñä noya gi ñä 're̱t'a ma ku̱t'a minuto ge njabu̱ nehe tsa gi hñeti ya hñä gi ñä.[27]

20. Ar xe̱ni 483, ra xe̱ni ntot'i ra 'ratho ar CEEM.
21. Ar xe̱ni 60 ra hmända kohi ra PES.
22. Ar xe̱ni 59 ne ra ntot'i ra hmända kohi ra PES.
23. Ar xe̱ni 59 ne ra nt'ot'i ra V ra hmända kohi ra PES.
24. Ar xe̱ni 59 ne ra I ra hmända kohi ra PES.
25. Ar xe̱ni 59, ar nt'ot'i ra hmända kohi ra PES.
26. Ar xe̱ni 59 ra xe̱ni nt'ot'i ra hmända kohi ra PES.
27. Ar xe̱ni 59 ra xe̱ni ra IV ra xe̱ni ra kohi ra PES.

- Nubu̱ ya xti uadi ra thandi da thandi ga'tho ya thogi ne me̱fa da t'udi ne da hmä to'o xi tu ra nts'oki ne da thandi hanjapi da hogi nuya nts'oki da hñä.[28]
- Nu ya me̱fi da xi'ä'i te gi yo̱te ne hanjapi ma gi yents'i nunä hñäpi di ja.
- Nubu̱ ma gi njabu̱ da t'uni ya nts'okate gehya ma da thandi ge nuya ya nzaya ga tsu̱tbi ne geu̱ da me̱fi da ñumbabi ra gäts'i huadi nuya xumhña ntsu̱i.[29]

¿Hanjapi da thoki nunä nthoki hñäte di ja?

Ga'tho nua ya nthoki hñäte geu̱ ya nzaya da hyandi ne me̱fa da mä da to̱t'e. Nu ma ra da hyandi te da me̱fi ra IEEM.[30]
Ha nubu̱ to da ñenä ne da jase̱ da uat'ise̱ ne da mä habu̱ ra mengu pa njabu̱ mefa da jä'tsi ne da t'umbabi ra he̱'mi te pe̱thoho ne hanjapi ma da thoki nuya.[31]

Ha nubu̱ hinga jagepu̱ di bu̱i da hneki ha ya nt'udi he̱'mi di jabu̱.[32]

Nu ya nt'udi he̱'mi da hneki nuya nthuts'i nt'ofo:

- Habu̱ 'ä, te ma yaa ne te ma pa.
- Da hmä te di huts'i nu ra he̱'mi.
- Nu ra thuhu habu̱ da hnkei to ra me̱ti to da hñäni ne to da t'umbabi nuya jä'i.
- Habu̱ ar mengu.
- Ha nehe nar he̱mi di hneki te ma hne habu̱ di huts'i te di bo̱ni'ä, ra thuhu ya jä'i, nea r yoho nthuhu ar nt'u̱nt'a ye̱.[33]

Nehe tsa da ra hmäti da zipabise̱he̱, da mä da käts'i ya jäi habu̱ di bu̱i'u̱ ge njabu̱ da bädi ya me̱fiu̱ ne da hñuni ar thandi ñäte ya jä'i xa 'ñuni. Habu̱ mahyoni da 'ñudi 'na ra he̱mi habu̱ di huts'i ra thuhu ge njabu̱ da jamfri ge goge'ä te̱ni nunä nthoki nts'omu̱i.[34]
Ha mazke xa thoki nuya ya nt'ot'o xa t'uni, tsa da be̱hni nehe ka ra korreo. Ge njabu̱ da thoni da dämä be̱hni nunä hmä'ti pa njabu̱ hinda ts'opu̱sehe̱ nu'ä ra jä'i.[35]

28. Ar xeni hmända ra 485 ra yoho ra ntot'i ra CEEM.
29. Ar xe̱ni ra 485 ra ngoho ra re xe̱ni ra V ra CEEM.
30. Ar xeni ra 9 ne ra hmända kohi ra PES.
31. Artículo 10, fracción I del Reglamento del PES.
32. Artículo 10, fracción IV del Reglamento del PES.
33. Ar xeni hmanda ra xeni I ra hmända kohi ra PES.
34. Ar xeni ra 10 ne ra ntot'ot'i ra hmända nkohi ra PES.
35. Ar xeni 10 ra nt'ot'i ra kut'a ra hmända kohi ra PES.

8.1 Te tsa da tǫt'e pa hinda nja ar nts'omụi ne ar mfaste

Mahyoni da t'a'ä'i ar nsute ne njabụ ya hinto xaxä'i ne da x'iä'i hinga ri nthoka bẹfi gi hoki. Ge njabụ yoho ya nsute thandi:

	Hanjapi da nja ar nsute	Hanjapi da thoki'ä
¿Te di bǫni'ä?	Sup'a'i ri 'bai ga jä'i ne pa ya hinto da nǫ'ñä'i ne hinto da ja'i gi ndumụi ge njabụ da thogi'ä.	Ya hinda thẹni nuya nthoki pa njabụ gi bụi xa hño.
¿Te di ‹bǫhñụ?	• Da zipabi ya ua'ä'i'ụ. • Hinda u'ä'i habụ gi bụi ne ya hinto gi ts'ixui'ụ ge njabụ gi nsu ne hinto da xäxä'i. • Da t'embi ya hinte da xi'äi, ya hinda nǫ'ñä'i ngu nu'i ne ga'tho ri mengu 'mụi gi 'bụhui ne nxǫge nu'ä go gi yadi d njabụ. • Da mụpụ ya nsute jä'i da su'ä'i. • Da zixä'i habụ ma gi ma. • Da t'a'i ar mfats'i de ga bojä pa gin su, habụ gi ma, te gi tsi, to gi ñäui, gi mponi ri nguu ne yǫt'e ma ra ya nthoki jä'i. • Habụ ma gi yopa bụi ma'naki. • Da zipabi ya dänga ndä jäi da hyandt'ai ne di mpẹfi pa ra hñohui ya jä'i. • Ne ma 'ra hingi hmängua da t'a'ä'i ra nsute.	• Da thäki nu ra nts'omụi gi thogi. • Da thäki nu ra hmäti ha ya thandi yabụ ne ya ya ntǫts'e ya bụ. • Da thäki ya k'oi ne ya noya hñä ha ya xahni yabụ hñä.
	Hinga ga'tho ya nthoki bẹfi da hyandasẹ ra IEEM, pe nugahe da honi ga faxähe gi hyonga ra tsụtbi da maxä'i.[36]	

[36] Bi thokasẹ, 2023. Ar hmanda ya bẹhñä ge ne da mpẹsẹ ne da nyosẹ'ä ka ra Xẹni Monda (2023). Artículos 29 y 32 Quater, ya xẹni IV, VIII, IX y XVI y XVII y 32 Quinquies, fracciones VII y IX. CEEM (2023). Artículo 473 Bis. Ya hmanda del PES (2022). Artículos 12, 13,15, 17, 18 y 19.

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omụi ya bẹhñä ka ra thandi mahyẹgo ya jä'i ka ra nzaya tsụtbi ra xẹni hnini Monda.

8.2 Ar nt’ot’i mụdi te di mä

K’omi nu ra QR habụ da za gi kämi nunä nt’ot’i pa njabụ gi hñeti ar zo ge njabụ hutsi ka ra VPG:

Habụ go hñëti ne gi hyandi nunä nt’ot’i ne da maxä’i gi yot’i nunä hẹ’mi. Beni ge nuhe di youahe ga faxähe, ne ga xi’ähe hanjapi gi fụdi gi pẹ’tsa ra nsute.

9. Ar nthoki de mahyoni da nja ar nzụki de da tọt’e ka nxọge nuya hmuntsi hñä ge hutsi te di bọni’ụ

Ha nunä nthoki bẹfi mahyoni da nja nubụ tsa thoki ne da fädi nubụ xi majuäni xa njabụ ngu xa hmä ka ra thandi nsute ra IEEM.

Ka ra xẹni hnini Monda ndunthi ya mẹfi tsa hyoka ndunthi ya nts’omụi ne hinda ñunga ar t’ek’ei nuä pẹfi . Ha nunä thandi nthoki bẹfi mahyoni da theti da nthoki ne da bede da bẹtsi pa njabụ da thäki mẹfa nubụ to da hyonga mẹfa.

Nubụ to da xaxä’i ne da nọhñä’i nubụ gi mpẹfi ka ra ntsụtbi. Mahyoni gi pädi te ñepai gi yọt’e ne gi pädi ge ra IEEM handt’a’i ne da maxä’i gi hyoka ri ‘bẹfi.

Te di bo̲ni nuya ya hñä

Ra CEEM:	Ra kohi hmända ra xe̲ni hnini Monda.
Ra IEEM:	Ra Instituto Electoral del Estado de México.
Ra INE:	Ra Instituto Nacional Electoral.
Ra JDC:	Ra hñäpi da thoki ne da thandi geu̲ di ñepabi ra nsute ya jäi ge da thandi.
Ra PES:	Te da thoki nubu̲ to da yo̲t'e ar nts'omu̲i.
Ra Reglamento del PES:	Ya kohi da thandi ne da fädi ge thandi to ne da nzaya ge zu̲ki ka ra xe̲ni hnini Monda.
Ra TEEM:	Tribunal Electoral del Estado de México.
Ra Unidad de Género:	Ra hmunts'i mfats'i da nja ra thandi ne da thoki ge ya me̲fi da mpe̲fi ar zo ge ne ya be̲hñä ne ya ño̲ho̲ hinto da xaäi nubu̲ häni ne hoki ya be̲fi.
Ra VPG:	Ra nxaste ya be̲hñä ge da thandi.

Ya nxe̲ni nt'ot'i

Código Electoral del Estado de México. Decreto Número 248 de 2023. [Archivo PDF]. 28 de junio de 2014 (México). https://legislacion.edomex.gob.mx/sites/legislacion.edomex.gob.mx/files/files/pdf/cod/vig/codvig005.pdf

Ge njabu̲ xa mä ra hmanda xa hyoki ne xa thuts'i ka ra nxo̲ge hmanda ar mfats'i ne ra nsute ya 'be̲hñä ge njabu̲ da nyose̲ ne da hyandase̲he̲ ge gatho nuya nxo̲ge hmanda ge nuya hinto häki ne gatho ya mahyoni nuya ya hmuts'i nzaya ga tsu̲tbi ge handi nxo̲ge ra hai Monda ge handi ne jamäsu ya nsute, ya mfats'i ge xa thoki ne xa thuts'i ka ra zänä ku̲t'a ra re̲ta ma hñu pa ka ra je̲ya ra 2020, ge bi thuts'i ka nxo̲ge ra thandi he'mi ar hnini Monda da hyandi ne da bädi'u̲. https://www.dof.gob.mx/nota_detalle.php?codigo=5591565&fecha=13/04/2020#gsc.tab=0

Nunä nt'ot'i ar bede 187 ge njabu̲ xa thoni xa thoki ma'naki ndunthi ya hmända habu̲ da mfats'i ne njabi ar nsute ya jä'i ge njabu̲ da noyse̲ ne hinto no̲ni ka ra xe̲ni hnini Monda, ge njabu̲ huts'i ne ëhë ka ra tsu̲tbi ra hai Monda ge ra hmäda geä da hyandi ne ñuni ar nstu ge nxo̲ge ya xe̲ka hnini ge niya ar pa nate ma goho nje̲ya 24 ar zänä ne ra hñäto ra je̲ya 2020. Ge njabu̲ xa t'ofo habu̲ tsa da hmä te gatho xa hyoki ra tsu̲tbi nzaya Periódico Oficial "Gaceta de Gobierno" del Gobierno del Estado Libre y Soberano de México. https://legislacion.edomex.gob.mx/sites/ legislacion.edomex.gob.mx/files/files/pdf/gct/2020/sep243.pdf

Nunä nt'ofo huts'i hanjapi da thandi hinda t'umbabi ar nts'omu̲i ya be̲hñä ka ra thandi mahye̲go ya jä'i ka ra nzaya tsu̲tbi ra xe̲ni hnini Monda.

Instituto Electoral del Estado de México (2022). Acuerdo IEEM/CG/46/2022 ge xa thoki da njabu ngu xa hmä ka ra Instituto Electoral del Estado de México. [Archivo PDF]. 5 de octubre de 2022. https://www.ieem.org.mx/organizacion/descargas/manual.pdf

Nu ra Instituto Electoral del Estado de México (2022). Ra kohi ra IEEM/CG/48/2022 ge njabu xa nja ra kohi da thogi da njabu Sustanciación de los Procedimientos Sancionadores del Instituto Electoral del ka ra xeni hnini Monda. [Archivo PDF]. Ra kut'a pa 5 ra zänä ra oktubre ra jeya ra 2022. https://www.ieem.org.mx/NORMATIVIDAD/docs/normas_ieem/reglamentos/REGLA_SUSTAN_PROC_SANC_IEEM_5OCT2022.pdf

Nu ra Mede nzuki handi to da nzaya ra thuhu ra INE ra jeya 2020 ha nunä kohi bi thoki ne ne bi thuts'i da njamasu ya jä'i ge xa thoni ra nthuts'i da hmä ge mahyoni da su ya 'behñä ne ra 'ñohe ge nuya bi nja ra hmunts'i ne hyandi ne bi hñuts'i nuya ñänte kara nxoge ra ge gatho nuya huts'i ne ëhë ka ra SUP-REC-91/2020 y acumulado. https://repositoriodocumental.ine.mx/ xmlui/bitstream/handle/123456789/114523/CGex202009-04-ap-10-a.pdf

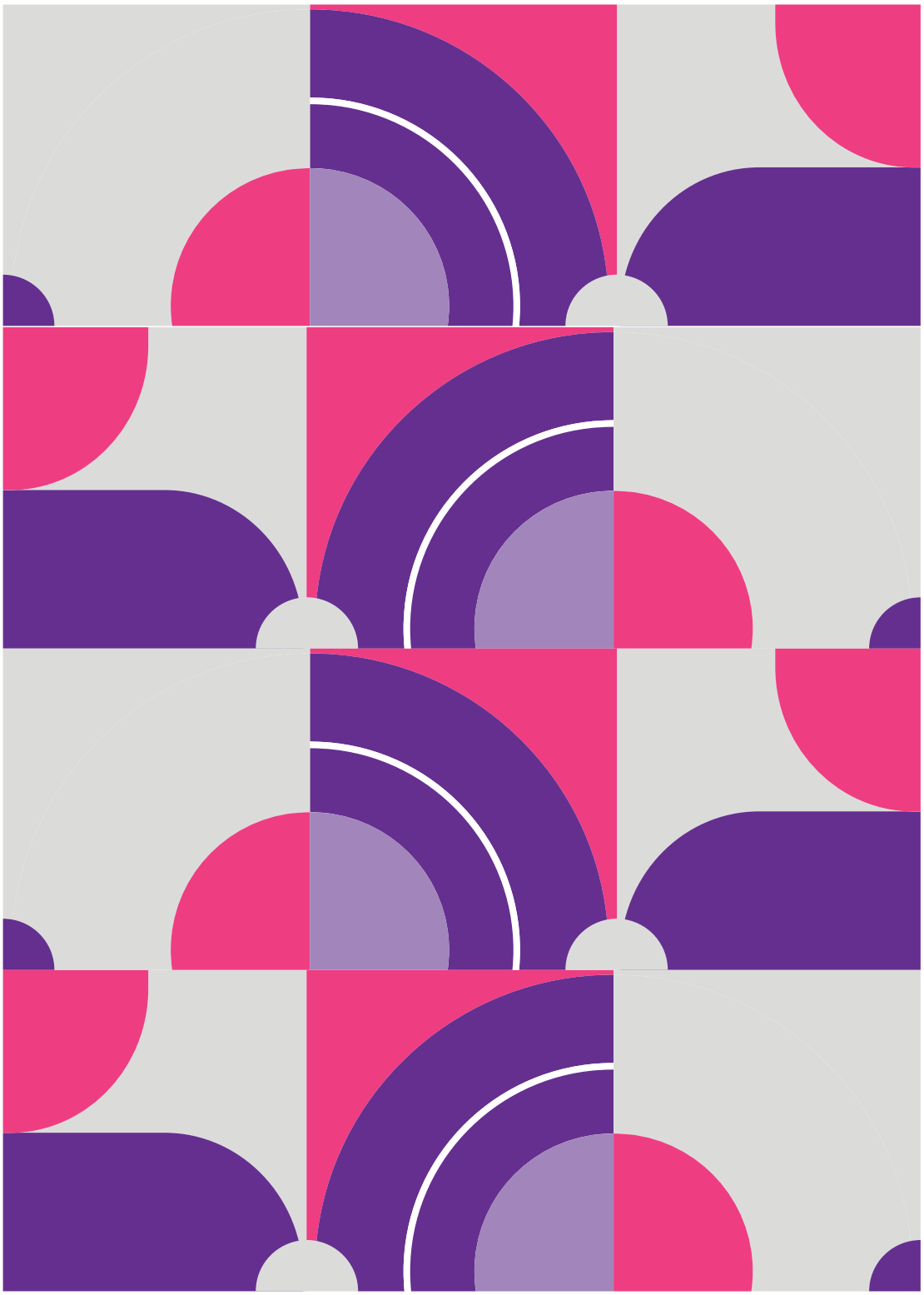
Nu ra INE ra jeya yoho mo ne nate ma hñu 2023. Njabu bi go ra kohi ge bi njabu da thandi nuya hmunts'i nzaya ga jä'i ge mahyoni da nja ya nsute ne ya thandi nxoge ya jä'i ge nuya yobu to noni ne umbabi ra nts'omui ya behñä ge njaba da za da mä da t'umbabi ra mfats'i ge ra thuhu ge nubu to yobu hingi handa mä hño ya behñä ge ra thuhu ga hñämfo njaua https://repositoriodocumental.ine.mx/xmlui/bitstream/handle/123456789/152904/cigynd-2se-230823-p2-1.pdf

Nu ra hmanda nxoge ya behñä ge njabu da nyseä ne hinto da xaxi'u ka ra xeni hnini Monda [Archivo PDF]. Ra nate ma ra to pa 26 ra rato zänä ra jeya 2023. Ra nt'ofo ra nzaya "Gaceta del Gobierno", del Gobierno del Estado Ldi yose y ge da mpese ka ra hnini Monda. https://legislacion.edomex.gob.mx/sites/legislacion.edomex.gob.mx/files/files/pdf/ley/vig/leyvig139.pdf

Gehya mahyoni da yote ar nzaya ga ntsutbi ka ra Xeni Hnini Monda ge huxkua ka ya [Archivo PDF]. Ra nate ma goho ma 24 ra zänä ra septiembre ra jeya ra 2023. Ra nt'ot'i he'mi nu ra nxoge ra hai Monda. https://legislacion.edomex.gob.mx/sites/legislacion.edomex.gob.mx/files/files/pdf/ley/vig/leyvig241.pdf

Observatorio de Participación Política de las Mujeres en el Estado de México (2021). [Archivo PDF] Protocolo para la Prevención y Atención de la Violencia Política contra las Mujeres en Razón de Género en el Estado de México. Noviembre de 2021. https://www.ieem.org.mx/observatorio_2017/downloads/protocolos/Protocolo_actualizado_2021.pdf

Nu ra Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federación. (2009). Ra nt'ofo mfädi TO MÄNGA RA NTSUI. TO NONTE, TO FET'I, TO UUTSA MAHYONI DA MÄ DA BÄDI RA TSUTBI NZAYA PA DA HYANDI TE DA YOT'E. Ge nuya ya nt'ofo xa njabu xa thandi ge gatho ya bi thoki ra hemi ra jeya ar hñu, ar bede 5, 2010, ne 66 ya nxi ne ra 67 https://www.te.gob.mx/ius2021/#/XLI-2009

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.

CENTRO DE ATENCIÓN
POR VIOLENCIA POLÍTICA CONTRA
LAS MUJERES EN RAZÓN DE GÉNERO

Ha nubu ka ra IEEM hinbi t’ode nu'ä ga mä tsa gi xikagihe nuua.
(Ga’tho nu'ä gi xi’he hinto ma 'na da bädi).

722 275 73 01
722 510 51 74

IEEM
Instituto Electoral del Estado de México

CIGyND
Comisión de Igualdad
de Género y No Discriminación

2 de Junio 2024

Nunä nt’ofo huts’i hanjapi da thandi hinda t’umbabi ar nts’omu̱i ya be̱hñä ka ra thandi mahye̱go ya jä’i ka ra nzaya tsu̱tbi ra xe̱ni hnini Monda.